

κυβερνεῖον τοῦ Κρόνου, ὀνομασθείσης ἐξ αὐ-
τῆς καὶ ἐπισκοπῆς, ἐδρευούσης ἐν Ροσιένῃ.

ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ (κοινῶς Μ α θ ρ ά κ η), νη-
σίς, κειμένη ἐν τῇ Ἰονίῳ πελάγει ἀπέναντι
τῆς βορειοδυτικῆς ἄκρας τῆς Κερκύρας Κεφάλι
καὶ πρὸς Ν τῆς Ἑρρικούσης καὶ τῶν Ὀθρυ-
νῶν. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 4 τετραγ. χι-
λιαμέτρων. Ὑπάρχει εἰς τὸν δῆμον Διαπον-
τίων καὶ ἔχει δύο μικρὰ χωρία, Ἀπάνω καὶ
Κάτω Πάντα, μετὰ πληθ. 237 κατ. ἐν ὅλῳ.

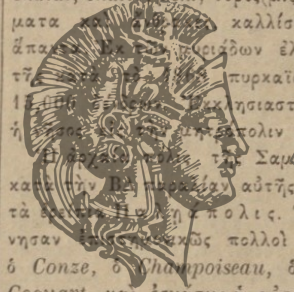
ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ (τουρκ. Σεμεντρέκ), νῆσος
τοῦ Αἰγαίου, κειμένη ἐν τῇ Θρακικῇ πελάγει
ἀπέναντι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἑβρου καὶ τῆς
Αἴνου, ΝΑ τῆς Θάσου καὶ ΒΔ τῆς Ἰμβρου,
ὕπαρμένη δὲ εἰς τὸν νομὸν τῶν νήσων τοῦ
Αἰγαίου (Τζεζαίρι μπάχρι σερφίδ). Ἀπέχει
24 μίλια (41 χιλιάμ.) πρὸς τὸ ΝΔ τῆς Αἴνου
καὶ 12 μίλια (22 χιλιάμ.) τῆς Ἰμβρου. Ἡ
νῆσος ἐν γένει εἶναι ὄρεινὴ καὶ τραχεῖα καὶ
κεκαλυμμένη ὑπὸ πυκνοτάτων καὶ σκιερῶν
δρυμόνων. Ἐκτὸς στενῆς τινος καὶ μικρᾶς
πεδιάδος πρὸς τὸ ΒΔ τῆς νήσου ἅπαντα ἡ
ἐπιφάνεια αὐτῆς (20 μήκους καὶ 12 χιλιάμ.
πλάτους) καλύπτεται ὑπὸ δρυὸν ἀποβόλου καὶ
ἀμυγδαλῶν, ἐκτεταμένων δὲ ἀμυγδαλῶν ἀπὸ
τῶν ἀκτῶν τῆς νήσου εἰς ὕψος 5,240 ποδῶν
(1597 μέτρ.). Εἶναι τὸ ὑψηλότερον ὄρος κατὰ
τὸ μέρος τοῦτο τοῦ Αἰγαίου μετὰ τὸν Ἀθῶν,
ἔχοντα ὕψος 1936 μέτρων. Ἡ νοτία αὐτοῦ
πλευρὰ εἶναι ξηρά, ἡ δὲ βόρειος ὁσώδης καὶ
ἀφθονεῖ χειμάρρων καὶ πηγῶν ὡς καὶ θερμῶν
θειούχων καὶ ψυχρῶν μεταλλικῶν, εἰς ἃς,
ἀπεχούσας 3 ὥρ. ἀπὸ τῆς κωμοπόλεως, προσέρ-
χονται πολλοὶ ἐξ Αἴνου, Δεδεαγάτας, Θάσου καὶ
Καβάλλας. Εἰς τοὺς δρυμοὺς καὶ φάραγγας
αὐτοῦ ἐνδiciaτῶνται πολλὰ ἀπηργισμένα
σχεδὸν αἶγες καὶ χοῖροι, ἡ δὲ κορυφὴ αὐτοῦ,
χιονοσκεπὴς ἔτι καὶ κατὰ τὸ θέρος, εἶναι
ἀποπτος ἐκ τοῦ Τρωϊκοῦ πεδίου, ἐπ' αὐτῆς
δὲ κατὰ τὸν Ὀμηρον καθήμενος ὁ Ποσειδῶν
ἐθεῖτο τὰς μάχας.

Ὑψὺ ἐπ' ἀκροτάτης κορυφῆς Σάμου ὑλῆσσης
Θρηκίτης· ἔβην γὰρ ἐφαίνετο πᾶσα μὲν Ἰδη,
φαίνετο δὲ Πριάμοιο πόλις καὶ νῆες Ἀχαιῶν (N. 12).
Τὸ σχῆμα αὐτῆς, ἐχούσης περιφέρειαν 12 λευ-
γῶν, εἶναι ἐλειψοειδές· δὲν σχηματίζεται δὲ
εἰς τὰς ἀκτὰς οὔτε λιμὴν, οὔτε ὀρηκτῆριον
ἐκτὸς ἐπισφαλῶν τινων ἀποβάσεων. Διὰ τοῦτο
ὁ Πλίνιος καλεῖ αὐτὴν *Omnium importuo-
sissima*. Ἀπας ὁ πληθυσμὸς τῆς Σαμοθράκης,
συγκείμενος ἐκ 2500 κατοίκων χριστιανῶν, εἰ-

ναι συνοικισμένος εἰς μίαν κωμόπολιν, κειμέ-
νην κατὰ τὰ ΒΔ τῆς νήσου, τὸ Ἀκρωτήρι,
τὸ μόνον καλλιεργούμενον μέρος αὐτῆς, πρὸς
Ν τοῦ ὁποίου σχηματίζεται ἐγκοπὴ τις, ἥτις
φαίνεται ὅτι εἶναι ὁ τοῦ Διόλου λιμὴν αὐτῆς
Δ η μ ή τ ρ ι ο ν. Ἡ κωμόπολις εἶναι ἀόρατος ἐκ
θαλάττης, ὡς κειμένη ὥρ. 1 1/2 ἀπ' αὐτῆς εἰς
τινα πτυχὴν τοῦ ὄρους κάτωθι τῆς κορυφῆς
Φεγγάρι, ἣν οἱ κάτοικοι ἐξέλεξαν ἕνεκα τῶν
πειρατικῶν ἐπιδρομῶν. Αἱ οἰκίαι αὐτῆς, πεν-
τακότιαι περίπου, κεῖνται ἡμικυκλιοειδῶς ἐπὶ
ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν τῆς χαράδας. Κατὰ
τὴν εἰσοδὸν αὐτῆς ἐπὶ βράχου τετραγωνικοῦ
ὑψοῦται ἀρχαῖον φρούριον τῶν Γενονατῶν
(τοῦ Κατελοῦζου), οὗ αἱ βάσεις κυκλώπαι.
Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτη-
νοτροφίαν, μελισσοουργίαν, ἐλαιοφυτίαν καὶ ἀν-
θρακοποιίαν. Ἐκ τῶν προϊόντων αὐτῆς εἶναι
ἐλαῖαι, ἔλαιον, μέλι, τυρός (μιζύθρα), αἰγοδέρ-
ματα καὶ ἄλλα καλλίστης ποιότητος
ἀπαρτίζοντα τὸν ἐμποδὸν ἐλαιοδένδρων αὐ-
τῆς καὶ τῶν ἀμυγδαλῶν πυρκαῖα κατέστρεψεν
1870. Ἡ ἀρχαῖα ἀποικιστικὴ ὑπάγεται
ἡ Σαμοθράκη εἰς τὴν πόλιν Μασσαίαν.
Ἡ πόλις αὐτῆς τῆς Σαμοθράκης, ἔκτετα
κατὰ τὴν ΒΔ πλευρὰν αὐτῆς, ὅπου σήμερον
τὰ εἰρηστικὰ κτήρια. Ταύτην ἐξηρεύ-
νησαν ἐκτετατικῶς πολλοὶ ἀπὸ τοῦ 1858,
ὁ Conze, ὁ Champoiseau, ὁ Deville καὶ ὁ
Coquart, καὶ ἐσχάτως ἡ αὐστριακὴ κυβέρ-
νητις διὰ τοῦ Conze. (Ἰδε παρακατιῶν Θεοὶ
καὶ Μυστήρια Σαμοθράκης).

Ἡ Σαμοθράκη ἐγένετο περιώνυμος ἐν τῇ
ἀρχαιότητι διὰ τὰ ὀρηκτικὰ αὐτῆς μυ-
στήρια καὶ τὴν λατρείαν τῶν θεῶν Καθεί-
ρων. Ἐν αὐτῇ ἐγεννήθη ὁ Δάρδανος, θεμε-
λιωτὴς τοῦ βασιλείου τῆς Τρωάδος, ὁ Ἰα-
σίων καὶ ἡ Ἀρμονία, τέκνα τοῦ Διὸς καὶ
τῆς Ἥλέκτρας. Οἱ πρῶτοι κάτοικοι εἶναι
Πελασγοί, μετὰ τούτους δὲ κατελήφθη ὑπὸ
τῶν Ἰώνων τῆς Σάμου, ἐξ ἧς ἔσχε καὶ τὸ
ὄνομα ἴσως, εἰ καὶ ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ὠνο-
μάσθη οὕτως ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ὄρους αὐτῆς,
(σάμοι γὰρ τὰ ὕψη). Πρῶτον ἐκαλεῖτο Λευ-
κανία καὶ Σαόννησος. Ὑπέστη πάσας τὰς
περιπετείας τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου. Οἱ Σα-
μόθρακες συνεμάχησαν τῷ Ξέρξῃ ἐν τῇ κατὰ
τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατείᾳ, πλοῖον δὲ αὐτῶν
κατεβύθισεν ἐν Σαλαμῖνι ἕτερον τῶν Ἀθη-
ναίων, ὅπερ ὅμως κατεβύθισεν ἀκολούθως τὸ
κατ' αὐτοῦ ἐπιπεσὼν πλοῖον ἐξ Αἰγίνης. (Ἰδε

Περίγραμμα
Τρωάδος
4
Σαμοθράκη
Φίλιππος
29. 5.
Βασιλεῦς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

ΣΑΛΑΜΙΣ, Ναυμαχία Σαλαμίνος). Διετέλεσε μετὰ τῶν ἄλλων πλησιόχωρων νήσων ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου μέχρι τῆς ἐν Αἰγὸς ποταμοῦ ναυμαχίας, μεθ' ἣν περιήλθεν εἰς τὴν κυριότητα τῶν Ἀλκεδαιμονίων. Διὰ δὲ τῆς Ἀνταλκιδείου εἰρήνης διετήρησε τὴν αὐτονομίαν αὐτῆς, ἣν ἡ Ἀθήνη, Ἰμβρος καὶ Σκύρος ἰκώλεσαν. Ἐνεκα τῶν ἐν αὐτῇ τελούμενων μυστηρίων θεωρεῖτο ἱερὰ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους. Ταῦτα πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐμυήθη Φίλιππος ὁ Μακεδὼν καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ Ὀλυμπία. Εἰς τὸ ἄστυον αὐτῆς κατέφυγεν ὁ Περσεὺς μετὰ τὴν ἐν Πύδνῃ ἤτταν αὐτοῦ. Ὁ Γερμανικὸς ἤθελε νὰ μνηθῇ τὰ μυστήρια αὐτῆς, ἀλλ' οἶωνος ἐκώλυεν αὐτόν. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος περιέπλευσεν αὐτὴν ἐν καιρῷ νυκτός. Ἐπὶ τοῦ Μιθριδικοῦ πολέμου οἱ πειραταὶ τοῦ Μιθριδάτου ἐσύλησαν τὸν ναὸν αὐτῆς καὶ ἀφῆρξαν τὰ ἀναθήματα, ἀξίας χιλίων ταλάντων. Ὁ Πλίνιος λέγει τὴν Σαμοθράκην ἐλευθέραν νῆσον. Βραδύτερον περιελήφθη εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἰλλυρίας καὶ κατόπιν εἰς τὸ θέμα τῆς Θράκης τῶν Βυζαντινῶν. Κατὰ τὸν ἸΔ' καὶ ΙΕ' αἰῶνα κατεῖχον αὐτὸν οἱ Γενουαῖται, δωρηθεῖσαν γὰρ Κατελούζῳ ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου. Εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων περιῆλθε τῷ 1462 ἐπὶ Μεχμέτ τοῦ Πορθητοῦ. Κατὰ δὲ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Ἑλλάδος κατηρημώθη, καταστραγέντων τῶν κατοίκων αὐτῆς, τῶν δὲ γυναικῶν καὶ παιδίων ἀρχεισῶν εἰς αἰγματοσίαν. Οἱ νῦν κάτοικοι αὐτῆς προσήλθον ἐκ διαφόρων μερῶν.

Θεοὶ καὶ Μυστήρια Σαμοθράκης. Οἱ κυρίως ἐν Σαμοθράκῃ λατρευόμενοι θεοὶ ἦσαν οἱ Κάβειροι, ἐν γένει δὲ τὰ κατὰ τοὺς δαίμονας τούτους, ὡς συνήθως οἱ ἀρχαῖοι ἀπεκάλεον αὐτούς, σκοτεινὰ εἰσέτι καὶ ἀδိέβαινα διατελοῦσιν. Ὅτι ὁ ἀκαδημαῖος Frérel πρὸ ἐνδὸς καὶ πλέον αἰῶνος περὶ αὐτῶν ἔλεγεν, ὅτι τὰ ἀπορώτα εἰς τοὺς Καβεῖρους ἀποτελοῦσιν ἐν τῶν σπουδαιότερων ἀλλὰ καὶ τῶν μᾶλλον περιπλόκων ζητημάτων τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας, τοῦτο μέχρι τῆς σήμερον ἀραμύζεται σχεδόν, εἰ καὶ ἐν Σαμοθράκῃ ἐπανειλημμένως ἐνεργηθεῖσαι ἀνασκαφαὶ διεφώτισαν σημειὰ τινὰ τοῦ ζητήματος, τὸ ἔργον δὲ τῶν ὁποίων συμπληρωθήσεται ἴσως διὰ τῶν ἀρτί ἐν τῷ παρὰ τὰς Θήβας ἱερῷ τῶν Καβεῖρων γενομένων ἀνασκαφῶν. Οἱ ἀρχαῖοι διαφωνοῦσι περὶ τοῦ πράγμα-

τος, οἱ νεώτεροι, ἀντὶ νὰ διαλευκάνωσιν, ἐπεσκότησαν μᾶλλον τὸ ζήτημα, εἰ καὶ μεγάλως περὶ αὐτὸ ἡσχολήθησαν. Ἰδίᾳ τὸ ζήτημα περιεπλάκη ὑπὸ τῆς ἐπιμονῆς διακεκριμένων τινῶν σοφῶν τῆς Εὐρώπης εἰς τὸ νὰ συγγέωσι τοὺς πελασγικοὺς Καβεῖρους πρὸς τοὺς φοινικικοὺς, μηδὲν πρὸς τοὺς πρώτους, καθ' ἃ ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐξάγεται, ἔχοντας κοινὸν πλὴν τῆς ὅλως τυχαίας συμπτώσεως τοῦ ὀνόματος.

Οἱ σπουδαιότερον καὶ μεθοδικώτερον περὶ τὴν ἔρευναν τῶν εἰς τοὺς Καβεῖρους ἀπορώτων ἀσχοληθέντες εἶναι οἱ Frérel, Welcker, Müller καὶ Gerharb.

Κατὰ τούτους λοιπὸν ἡ σύλληψις τῆς ἰδέας τῶν ἐν λόγῳ θεοτήτων καὶ ἡ λατρεία αὐτῶν δρεῖλεται εἰς τὸ δόγμα, καθ' ὃ τὸ πῦρ ὑπὸ τὰς τρεῖς αὐτοῦ μορφάς, οὐράνιον, θαλάσσιον καὶ γήϊνον, εἶναι ἡ ἀρχὴ τῶν ὄντων. Οἱ Κάβειροι ἄρα εἰσὶν ἡ προσωποποιήσεις τῆς πυρίνης ἀρχῆς, ὡς καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν δείκνυσιν, ὅπερ κατὰ Welcker οὐκ ἀπίθανον παρὰ τὸ καεῖν καίειν παράγεται, κυρίως ὅν Κάφειροι, ἐξ οὗ κατὰ τροπὴν τοῦ δίγαμα εἰς ὁ ἐγένετο τὸ Κάβειροι, ὅπερ καὶ Κάβειροι καὶ Κάβηροι ἀπαντᾷ. Εἰσὶ δὲ ἀρχαῖοι θεοὶ τῆς πυρὸς καὶ τοῦ πύρου, κατὰ τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον μόνον ἐν τῇ τελευτῇ τῶν μυστηρίων τηρήσαντες τὴν προσωπικότητα αὐτῶν, ὡς τοῦτο γενικῶς συμβαίνει τοῖς θεοῖς τῶν ἐκλειπουσῶν φυλῶν, ἀλλὰ δευτερεῦον πάντοτε διαδραματίζοντες πρότωπον καὶ ἐκτεπνωκότες εἰς τὴν κατωτέραν τῶν θεῶν τάξιν, τὴν τῶν δαιμόνων, πνευμάτων, ἀκολουθῶν τῶν μεγάλων θεῶν τοῦ κυρίως ἑλληνικοῦ πολυθεϊσμοῦ θεωρουμένων. Ἐνίοτε μάλιστα οἱ λίαν ἀπρηχαιωμένοι θεοὶ μεταπίπτουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἡρώων ὡς οἱ Κορύβαντες δὲ καὶ οἱ Κουρήτες καὶ οἱ Δάκτυλοι καὶ οἱ Τελχῖνες, πρὸς οἱς πολλοὶ συνάπτονται, ἀφομοιοῦνται πρὸς τοὺς ἱερεῖς τῶν ἀρχαίων χρόνων, ὥστε ἡ ἀνάμνησις τῶν εἰς ἐπικοινωνίαν πρὸς τοὺς θεοὺς κατὰ τὴν πρωτόγονον ἐποχὴν εὐρίσκομένων ἱερέων συνεχεῖται πρὸς τὴν τῶν θεῶν, οὗς ὑπηρετοῦν καὶ ὧν οὐκ ἀπίθανον νὰ ἐλάμβανον ἐνίοτε τὰ ὀνόματα. Κατὰ ταῦτα δὲ δὲν εἶναι ὅλως ἀναξία προσοχῆς ἡ τοῦ Frérel παρητήρησις περὶ τῆς συγγενείας τοῦ ὀνόματος τῶν Καβεῖρων πρὸς τὸ τῶν Κάβάρων, ἱερέων τῆς Δήμητρος ἐν Πάτρῳ.

Ἡ τῶν Καβεῖρων λατρεία, ὑπὸ τῶν Πελασγῶν εἰς τοὺς Ἕλληνας εἰσαχθεῖσα, ὡς ὁ Ἡρόδοτος μαρτυρεῖ, λέγων: τὰ Κάβειρων ὄργια, τὰ Σαμοθράκης ἐπιτελέουσι, παραλαβόντες παρὰ Πελασγῶν, ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν ἦν διαδεδομένη, ἰδίᾳ δὲ ἐν Βοιωτίᾳ, ἥτις ἐν τῶν κυριωτέρων αὐτῆς κέντρων κατέστη καὶ ἐπὶ πλείονα χρόνον παρὰ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα ἐτήρηται αὐτήν. Ἡ κυρία ὁμῶς ἔδρα τῆς λατρείας τῶν Καβεῖρων, ἡ διατηρήσασα μέχρι τῶν ἑλληνικῶν καὶ ρωμαϊκῶν χρόνων τὴν ἀρχαίαν ἀκμὴν, ἡ ἑστία τῆς καβεirikῆς θρησκείας, ἦν ἡ σειρὰ ἐκείνη τῶν νήσων, ἥτις ἀπὸ τῆς Εὐβοίας μέχρι τοῦ Ἑλλησπόντου ἐκτείνεται καὶ εἰς τὴν προσέφυγεν ἐπὶ τέλους, ἐφ' ὅσον διεκρίνετο ἔτι τῶν κυρίως Ἑλλήνων, ἡ πελασγικὴ φυλὴ. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν ἰσχυρωτάτην ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ἡ καβεirikῆ λατρεία ἦν καθαρῶς πελασγικὴ καὶ κατ' ἀκολουθίαν αὐτόχθων οὐδὲ μετεδόθη ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν, καίπερ ἐγκατεστημένων ἐν Θάσῳ.

Συγχρόνως ἡ τῶν Καβεῖρων λατρεία ἀναγίνεται καὶ κατὰ τὴν βορειοδυτικὴν παρακμὴν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὑπ' ἄλλων τῆς πελασγικῆς φυλῆς ἑστίων, φανερὰ κατόπιν τῶν ἀρχαίων ἀποδείξεων, ὡς οἱ Ἕλληνοι, δυσχυρίζονται ὅτι ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἡ λατρεία αὐτὴ μετεδόθη καὶ εἰς τὴν Σαμοθράκην, οἱ δὲ, ὡς Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεύς, ὁ Πλούταρχος κλπ. ὅτι ἐκ Σαμοθράκης μετεδίδετο εἰς Ἀσίαν. Εἰ καὶ τῇ τελευταίᾳ δὲ ταύτῃ γνώμη συντάσσεται καὶ ὁ Ottfried Müller, πιθανώτερον φαίνεται ὅτι τὴν πρώτην αὐτῆς ἀνάπτυξιν ἡ λατρεία τῶν Καβεῖρων ἔλαβεν ἐν Ἀσίᾳ.

Οἱ Κάβειροι, ἔλεγεν ὁ, τε Στησίμβροτος καὶ Ἀθηνίων, προήρχοντο ἐκ τοῦ ὅρου Κάβειρου, διακλαδύσεως τῆς Ἰδης, ἐξ οὗ ἔλαβον καὶ τὸ ὄνομα, ἱεροράνται ἐκεῖ τῆς θεᾶς Κυβέλης γενόμενοι. Πρὸς δὲ εὐρίσκομεν πόλιν Κάβειραν ἐν τῇ Μικρᾷ Φρυγίᾳ καὶ ἄλλην Κάβειρα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Πόντου, τὰ ὀνόματα τῶν ὁποίων μαρτυροῦσι τὴν ἀρχαιοτάτην ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ λατρείαν τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος θεῶν. Κατὰ τὸν Φερικύδην οἱ Κάβειροι ἐλατρεύοντο ἐν ταῖς πόλεσι τῆς Τρωάδος, ὃ δὲ Πausanias λέγει ὅτι ἡ Πέργῃς ἦν ἄλλοτε καθ' ὅλοκληρίαν τοῖς Καβεῖροις ἀφιερωμένη. Κατὰ τὸν ῥήτορα Ἀριστείδην ἔθεωροντο πρεσβύτεροι

(ΤΟΜΟΣ Ζ').

δαίμωνων καὶ μυστήρια εἰς τιμὴν αὐτῶν ἐτελοῦντο.

Χρησμός τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀντωνίωνων, σωζόμενος ἐν τινὶ ἐπιγραφῇ τῆς Περγάμου, ἀναφέρει τοὺς Καβεῖρους ὡς υἱοὺς τοῦ Οὐρανοῦ, ἀδελφοὺς δηλαδὴ ὁμοπατρίους τῶν Τιτάνων, προστίθεται δ' ὅτι ἐν Περγάμῳ ἡ Ρέα ἔτεκε τὸν Δία, παραστατούντων αὐτῇ τῶν Καβεῖρων, οἵτινες ἐν ταῖς ἐπιχωρίοις παραδόσεσι διεδραμάτιζον τὸ αὐτὸ πρόσωπον, ὅπερ καὶ οἱ Κουρήτες ἐν Κρήτῃ.

Ἀνεκδοτόν, ὑπὸ Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἀναφερόμενον, γνωρίζει ἡμῖν τὰ μυστηριώδη ἀντικείμενα τῆς λατρείας τῶν Καβεῖρων, ἅπερ ἐκ Φρυγίας εἰς Μίλητον μετηνέχθησαν ὑπὸ δύο νεανῶν κατὰ τινα ἐμφύλιον πόλεμον, καθ' ὃν διὰ θαυματουργήματος ἔσωσαν τὴν πόλιν, ἥτις εὐγνωμονοῦσα ἀπεδέξατο πανδήμως τὴν λατρείαν τῶν Καβεῖρων. Κατ' ἄλλην παράδοσιν, ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος ἀναφερομένην, Κάβειρος ἦν ὁ πατὴρ τοῦ λυδικοῦ Διονύσου.

Κατὰ τὸν Φερικύδην οἱ Κάβειροι τῆς Τρωάδος οἱ αὐτοὶ εἰσι πρὸς τοὺς τῆς Λήμνου καὶ Ἰμβρου, τρία πνεύματα, γεννηθέντα ἐκ τοῦ Ἡραίου καὶ τῆς Καβείρας, θυγατρὸς τοῦ θαλασσίου θεοῦ Πρωτέως, ἔχοντες ἐν τῶν κέντρων τῆς λατρείας αὐτοῦ ἐν τῇ παρὰ τὴν Παλλήνην καὶ Τωρώνην παραλίᾳ. Ἀδελφὰς ἔχουσι τρεῖς νύμφας, τὰς Κάβειρίδας, τὰς νύμφας τῆς Λήμνου, ἀς ἡ Μῆδεια συνδυάζει τῇ Δήμητρῃ ἐν τινὶ θυσίᾳ αὐτῆς, δι' ἧς καταπαύει τὸν λιμὸν τῆς Κορίνθου. Τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἀποτελοῦσι μέρος τῶν μυστηρίων, μόνον δὲ ὑπὸ τὴν σφραγίδα τοῦ ἀπορρήτου ἀποκαλύπτονται κατὰ τὰ ὄργια, οὐδ' ἐξαγγέλλονται τοῖς ἀμυήτοις.

Κατὰ τὸν Ἀκουσίλαον ὁμῶς ἡ γενεαλογία τῶν Καβεῖρων ἔχει ὅδε: ἐκ τοῦ Ἡραίου καὶ τῆς Καβείρας ἐγεννήθη ὁ Κάμιλος, πατὴρ τῶν τριῶν Καβεῖρων, ἐξ ὧν ἐγεννήθησαν αἱ νύμφαι Καβεῖρίδες. Κατὰ τὸν Πίνδαρον τέλος εἰς μόνον, ὁ λήμνιος Κάβειρος, ὑπάρχει, πατὴρ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ διδάσκαλος τῶν μυστηρίων.

Ἐν Λήμνῳ κυρίως οἱ Κάβειροι ἐμφανίζονται ὑπὸ τὸν μᾶλλον ἐκπερασμένον χαρακτήρα πνευμάτων ἢ θεῶν τοῦ στοιχείου τοῦ πυρός. Ἡ ἡφαιστειώδης αὐτῇ νήσος εἶναι, ὡς γνωστόν, ἡ ἀρχαιοτάτη ἔδρα τῆς λατρείας τοῦ Ἡραίου, ἡ προσήλθης αὐτῷ διαμονή, ἥ

μαγραφικῶν μνημείων. Ἐπὶ τῆς ἐτέρας προσόψεως τοῦ αὐτοῦ ἀγγείου φέρεται ὡς ὁ θεὸς υἱός, πρὸς τὸν Κάσμιλον ἀνταποκρινόμενος, ὁ Διόνυσος παιδίον μετὰ τοῦ ὀνόματος πλήρους, κρατῶν δὲ τὸν θύρσον καὶ περιβεβλημένος κισσόν.

Ἐν γένει ἐξ ὧν εἵπομεν καὶ πολλῶν ἄλλων διδομένων προκύπτει ὅτι τὸ καθερικὸν σύστημα εἶναι σύστημα θεῶν τῆς φύσεως, οἱοί εἰσι πάντες οἱ τῆς πελασγικῆς φυλῆς θεοί, παρ' οἷς ὁ ἀνθρωπομορφισμὸς κατέχει πολλῶν κατωτέρων θέσιν ἢ ἐν ταῖς κυρίως ἐλληνικαῖς θρησκείαις. Τὸ σύστημα τοῦτο σαφῶς ἐν ἑαυτῷ φέρει τὰ γνωρίσματα τῆς ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καταγωγῆς αὐτοῦ καὶ τῆς στενῆς καὶ ἀδιαφιλονεικτοῦ συγγενείας πρὸς τὸ φρυγικὸν θρησκευμα, δύναται δὲ νὰ συνοψισθῇ ὡδε: Μεγάλη τις θήλεια θεότης, πρῶτη ἀρχὴ καὶ γενικὴ μήτηρ τῶν θεῶν ὡς καὶ πάντων τῶν ὄντων, Γῆ—μήτηρ εὐτὺς εἰπεῖν, ἀνάλογος ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτῆς συλλήψει πρὸς τὴν Κυβέλην τῆς Φρυγίας ἢ τῆς Ἰδης, εὐχερῶς ταυτιζομένη πρὸς τὴν Λήμητραν, δυναμένη δὲ νὰ προσεγγίσῃ τῇ Ἀρροδίτῃ· εἰτα παρ' αὐτὴν δύο ἄρρενες θεοί, ἐξ αὐτῆς μὲν καταγόμενοι, κατὰ διάφορον ὅμως βαθμὴν ἔχοντες τὴν θεῖαν καταγωγὴν, συναποτελοῦντες δὲ μετ' αὐτῆς οἰκογενειακόν τι σύμπλεγμα. Τῶν δύο ἄρρένων θεῶν ὁ πρῶτος, ὁ ἀρχαιότατος, θεωρεῖται ἀλληλοδιαδόχως ὡς Ζεὺς, Ἄδης, Ἥλιος καὶ ἀνδρώδης Διόνυσος. Ἐν Λήμνῳ εἶναι Ἡραϊστος, ἅτε ὦν ὁ θεὸς τῆς φωτεινῆς καὶ πυρίνης ἀρχῆς, τοῦ οὐρανοῦ καὶ χθονίου πυρός, τοῦ γονιμοποιούντος τὴν πρωτίστην καὶ ἀδρανῆ ὕλην, τὴν Γῆν—μητέρα, ἐξ ἧς κατάρχεται. Ἐκ τῆς ἐνώσεως αὐτῶν γεννᾶται ὁ Κάσμιλος, ὁ διακοσμητὴς τοῦ σύμπαντος, ὁ γήϊνος γεννητὴς, πρωτοποιοῦμενος ἐν τῷ ἰσοφαλικῷ Ἑρμῇ, ἐν τῷ ἀνδρώει Διονύσῳ ἢ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Ἑρῳτι, ἀφομοιωτὴς ἀναγκαιῶς ἀναμιννήσκουσα ἡμᾶς τὸ ὄνομα Ἰμερος—Ἰμβρος, ὅπερ ὑπὸ τοῦ καθερικοῦ τούτου Ἑρμοῦ τῇ φερωνύμῳ νήσῳ ἐδόθη. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων θεῶν, οἵτινες εἶναι οἱ κυρίως Κάθειροι, ὑπάρχει ἡ ἀντίθεσις, ἡ παρατηρούμεν ἐν παντὶ τῷ πολυθεσμῷ, ἀρ' ἐνὸς δηλαδὴ μεγαλοπρεπῆς ἀδράνεια καὶ ἀνάπαυσις θεοῦ ἀθανάτου, ἀρ' ἐτέρου δὲ δρᾶσις διηνεκῆς θεοῦ ζῶντος καὶ νηήσκοντος.

Ἄλλ' οἱ θεοὶ τῆς Σαμοθράκης ἄρχουσι καὶ

τῶν ἀνέμων καὶ θυελλῶν καὶ σώζουσι τοὺς ναυτιλομένους ἀπὸ τῶν ἐν θαλάσῃ κινδύνων, ἰδιότης ἀρμόζουσα βεβαίως θεοῖς, ὧν ἡ λατρεῖα διὰ τῶν κυμάτων εἰς τὴν νῆσον διεπαιώθη καὶ ἐν αὐτῇ ἐγκατεστήσεν ἑαυτήν. Κατὰ ταῦτα οἱ δύο Κάθειροι ἀποβαίνουσιν οἱ Τυνδάριδαι Διόσκουροι Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης.

Ἐν τῇ λατρεῖᾳ αὐτῶν οἱ Κάθειροι δὲν ἐμφανίζονται μόνοι, ἀλλὰ περιστοιχίζονται, ὡς οἱ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας θεοί, ὑπὸ ἀκολουθίας. Οἱ πρόπολοι δὲ οὗτοι εἶναι οἱ μεταξὺ τῶν θεῶν καὶ τῆς ἀνθρωπότητος μεσῖται, καὶ αὐτοὶ οὗτοι πολλὰκις Κάθειροι λεγόμενοι. Ἐν Λήμνῳ εἶδομεν τοὺς τρεῖς Καθεῖρους υἱούς τοῦ Ἡραϊστοῦ ἐκπεσόντας εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἐν τῷ ποιητικῷ μύθῳ μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, τῶν τριῶν νυμφῶν Καθεϊρίδων. Αἱ Καθεϊρίδες δὲν ἦσαν ἄγνωστοι ἐν Σαμοθράκῃ, εἰ καὶ οὐδὲς συγγραφεὺς ἀναφέρει αὐτάς, διότι ἐν ταῖς τελευταῖαις ἐν τῇ νήσῳ ἀνασκαφαῖς τὰ συντρίμματα τῶν εἰκόνων αὐτῶν μεταξὺ τῶν ἄλλων τοῦ ναοῦ ἀγαλμάτων ἀνεκαλύφθησαν, ἐν οἷς αὗται παρίστανται κρατοῦσαι ὡς σύμβολα τῆς αὐτῶν ἀκαταμάχητης ἀληθείας καὶ τῶν βότρυν τῆς ἀταρρυλῆς. Ἐκ τῆς ἰδιότητος αὐτῶν ὡς δαίμονες πρόπολοι οἱ Κάθειροι εἶναι υἱοὶ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Καλλιόπης, ἐλθόντες ἐκ Φρυγίας εἰς Σαμοθράκην, ἵνα ἐγκαταστήσωσι τὰ ἱερὰ ὄργια καὶ ὑπηρετήσωσι τοῖς μεγάλοις θεοῖς, περὶ αὐτῶν δὲ διαφωνοῦσιν ὁ Σητήριμβροτος καὶ Δημήτριος ὁ Σκηψίος, τοῦ τελευταίου δισχυριζομένου ὅτι μόνοι οὗτοι δέον νὰ καλῶνται Κάθειροι καὶ ὅτι τὸ ὑπ' αὐτῶν διαδραματιζόμενον πρόσωπον δὲν εἶχε μυστικὸν χαρακτῆρα ὡς τὸ τῶν Κορυβάντων. Ἐν τούτοις ὁμοιάζουσι πολὺ πρὸς τοὺς ἐννεὰ Κορυβάντας, τοὺς υἱούς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ρυτίας, οἵτινες κατὰ Φερεκύδην μετέβησαν εἰς Σαμοθράκην πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ αὐτοῦ ἔργου, καὶ Κουρήτες δὲ πολλὰκις καλούμενοι.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ αὐτῶν τῶν θεῶν νῦν δὲ περὶ τῶν εἰς τιμὴν αὐτῶν τελουμένων μυστηρίων.

Τὰ ἐν Σαμοθράκῃ εἰς τιμὴν τῶν Καθεῖρων τελούμενα μυστήρια ἦσαν τὰ διασημότερα καὶ σεβαστότερα τῶν παρ' Ἑλλήσι μετὰ τὰ Ἑλευσίνια. Ἐνα τῶν περὶ τῆς ἰδρύσεως αὐτῶν ἐγγωρίων μύθων ἀναφέρει Διόδωρος ὁ Σικελιώ-

ων

εἰ

ο-

της (Ε', 47—49). Τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἀπειλοῦσι λοιπὸν κατὰ τὸν συγγραφεὰ τοῦτον εἰς κατακλισμόν, ἐπενεγκόντα τὴν καταστροφὴν τῶν προσημάτων τοῦ Εὐζείνου πόντου, οὗ τὰ ὕδατα διηνοῖζαν δίοδον διὰ τοῦ Βοσπόρου. Πᾶσαι αἱ νῆσοι καὶ αἱ ἀκταὶ τῆς χώρας κατεκλύσθησαν, μόνη δὲ ἡ ὑψηλὴ τῆς Σαμοθράκης κορυφὴ παρέχει ἄστυον τοῖς φυγάσιν, ὡς τὸ Ἀραράτ τῷ Νῶε καὶ ὁ Παρνασσὸς τῷ Δευκαλίωνι καὶ τῇ Πύρρῃ. Οὗτοι τότε εὐγνωμονοῦντες πᾶσαν καθιερῶσι τὴν νῆσον καὶ τὰς ἀκτὰς αὐτῆς διὰ πληθὺς βωμῶν τοῖς εἰρημένους θεοῖς καλύπτουσι. Τάχιστα ἐν τοῖς ἀπὸ τοῦ κατακλισμοῦ ἡλωθεῖσι φυγάσι τούτοις ἐγκαθίστανται διάφοροι ἥρωες, ὁ Σάων, υἱὸς νοῦ Διὸς ἢ τοῦ Ἑρμοῦ, εἰτα τὰ τρία τέκνα τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀτλαντίδος Ἡλέκτρας, ὁ Δάρδανος, ὁ Ἰασίων καὶ ἡ Ἀρμονία, ἀπελθόντες ἐξ Ἀρκαδίας ἢ Κρήτης, ὧν ὁ μὲν Ἰασίων παρ' αὐτοῦ τοῦ Διὸς διδάχθεις, ἔδρυσεν ἀ μυστήρια, ὁ δὲ Δάρδανος ἐκ Σαμοθράκης διαπαιραιώθη εἰς Ἀσίαν καὶ ἐγένετο ἰδρυτὴς τοῦ κράτους τῶν Τρώων, εἰσαγαγὼν καὶ τὴν λατρείαν τῆς Μεγάλης Μητρὸς τῆς Φρυγίας, Ἀρμῆς καὶ τῆς Ἡλέκτρας. Ἐν τῇ Σαμοθράκῃ οἱ ἀσκήσαντες τὰ μυστήρια γὰρ οὗτοι αὐτὴν ἐκτίθενται κατὰ τὴν παράδοσιν ταύτην οὐχὶ ἐν Ὠθείαις, ἀλλ' ἐν Σαμοθράκῃ.

Ἀλλὰ καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασεὺς θέλει τὸν Δάρδανον ἐκ Σαμοθράκης εἰς Τροίαν μεταβάντα, παρίστησι δὲ αὐτὸν καὶ οὐχὶ τὸν Ἰασίωνα ὡς ἰδρυτὴν τῶν καθερικῶν μυστηρίων, ἅπερ εἰτα μεταφέρει εἰς τὴν νέον αὐτοῦ κράτος. Κατ' ἄλλους ἰδρυτὴς τῶν μυστηρίων τούτων ἦν ὁ Ἡετίων ἢ Ἀετίων, κατέχων παρὰ τισι τὴν θέσιν τοῦ Ἰασίωνος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς Ἡλέκτρας.

Αὗται ἀριθίλως εἰσὶν αἱ διηγῆται, αἱ μάστιγ' ἀνακατασκευάζουσαι τὴν ἐθνικὴν τῶν Σαμοθράκων φιλοτιμίαν, παριστᾶσαν τὴν νῆσον αὐτῶν ὡς τὴν ἐστίν τῆς τρωϊκῆς δυνάμεως καὶ τὴν γῆν, ἐν ἣ αὐτοὶ οἱ μεγάλοι θεοὶ ἔδρυσαν τὴν ἑαυτῶν λατρείαν καὶ ἀπεκάλυψαν τὰ ἱερὰ ὄργια. Εἶδομεν ὅμως προηγουμένως ὅτι πλείονας πιθανότητος ἀληθείας ἔχει ἡ παράδοσις, καθ' ἣν ἡ λατρεία τῶν μεγάλων τούτων θεῶν μετηνέχθη ἐκ τῆς Ἰδης εἰς Σαμοθράκην, δυναμένης πάντοτε τῆς ἰδρύσεως αὐτῶν ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸν Δάρδανον καὶ Ἰασίωνα, ὅπερ καὶ αὐτοὶ οὗτοι ἐνίοτε Κάθειροι καλοῦνται.

Ὅπως ποτ' ἀν' ἡ, τὸ ἀνεπίδεκτον ἀμφιβολίας εἶναι ὅτι ἡ ἱδρύσις τῶν μυστηρίων τῆς Σαμοθράκης ἀνάγεται εἰς τοὺς ἀπωτάτους τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων, διότι οἱ διασημότεροι τῶν ἡρώων, ὁ Ἰάσων, οἱ Διόσκουροι, ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Ὀρρεὺς, ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Ἀγαμέμνων ἀναφέρονται ὡς μυηθέντες τὰ μυστήρια ταῦτα διηγοῦνται δ' οἱ ποιηταὶ ὅτι οἱ Ἀργοναῦται, ὑπὸ σφοδρᾶς καταληψθέντες θυελλῆς, ἠῴσαντο κατὰ συμβουλήν τοῦ μόνου ἐν αὐτοῖς μεμνημένου Ὀρφέως νὰ προσπομισθῶσιν εἰς Σαμοθράκην, ὅτε ἡ θύελλα αὐθαρεῖ κατηνύσθη καὶ οἱ τοῦ Ἰάσωνος ἱεῖς, ἀποδιδομένης νυκτός εἰς τὴν νῆσον καὶ μυηθέντες πάραυτα τὰ μυστήρια, ἀπέπλευσαν, βεβαίαν ἐφεξῆς τὴν εὐπολίαν ἡγούμενοι.

Ὁ Πρόδοτος, μὴ κατερχόμενος εἰς τὰς μυστικὰς ταύτας παραδόσεις, ἀποδίδωσι τὴν εἰσαγωγὴν τῆς τε λατρείας τῶν θεῶν καὶ τῶν μυστηρίων τοῖς Πελαγοῖς, οἵτινες παρέμειναν ἐν Λήμνῳ καὶ Ἰμβρῳ μέχρι τῶν μηδικῶν χρόνων, ἐν Σαμοθράκῃ δὲ μέχρι τοῦ ὀγδόου π. Χ. αἰῶνος, ἐποχῆς καθ' ἣν πιθανῶς ἀποικία τις Σαμίων μετέφικηεν εἰς τὴν νῆσον. Ὁ δὲ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης ἀναφέρει, ὅτι ἦδη διὰ τῶν πραγμάτων εἶδομεν βεβαιούμενον, ὅτι ἐπὶ μακρὸν χρόνον οἱ τῆς νήσου κάτοικοι διετήρουν ἰδίαν τινὰ πελασγικὴν διάλεκτον, ὅτι δὲ τὰ διόματα καὶ οἱ ἐν τοῖς μυστηρίοις ἐν χρήσει ὄρουσι ταύτην ἀνήκον τὴν διάλεκτον, οὐχὶ δὲ εἰς τὴν κυρίως ἐλληνικὴν.

Πρὸς δὲ καθ' Ἡρόδοτον τὰ μυστήρια τῆς Σαμοθράκης ἤκησαν καὶ μεγίστου σεβασμοῦ ἀπέλαυσαν κατὰ τοὺς ἀμέσους μετὰ τὰ μηδικὰ χρόνους, ὅτε κατὰ Πίνδαρον ἐν ἀκμῇ ἦσαν καὶ τὰ τῆς Λήμνου. Κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον τὰ μυστήρια ταῦτα ἦσαν ἐν πλήρει ἀκμῇ καὶ μεγίστον οἱ πανέλληνες ἐπεδείκνυντο πρὸς ταῦτα σεβασμόν. Ὁ Ἀριστοφάνης (ἐν Εἰρήνῃ, 273) ἀναφέρει αὐτά, οἱ Σπαρτιῆται Ἀντακίδας καὶ Λύσανδρος ἦσαν ἐκ τῶν μεμνημένων. Ἄλλ' οὐδ' οἱ Ἀθηναῖοι ὑστεροῦν ἐν τῷ πρὸς τὰ μυστήρια ταῦτα σεβασμῷ, ὡς ἀποδείκνυνται ἐκ τοῦ ὅτι τὴν ὑπὸ Διαγόρα τοῦ ἐκ Μήλου βεβήλωσιν τῶν μυστηρίων τῆς Σαμοθράκης ἐν ἰσῇ ἐλογίσαντο μοῖρ' πρὸς τὴν τῶν Ἑλευσινίων. Μικρὸν δὲ μετὰ ταῦτα ἐν τοῖς μυστηρίοις τούτοις ἐνέτυχον ἀλλήλοισι τὸ πρῶτον Φίλιππος ὁ Μακεδὼν καὶ ἡ Ὀλυμπία καὶ ἀλλήλων ἡράσαντο.

Κυρίως όμως εἰς τὸ ἀκρότατον τῆς ἀκμῆς καὶ λαμπρότητος αὐτῶν ἐξῆκοντο τὰ τῆς Σαμοθράκης καθιερικὰ μυστήρια ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ὁ Λυσίμαχος ἀναλαμβάνει ὑπὸ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ προστασίαν τὰ ἱερὰ τῆς νήσου καὶ περὶ τὴν διοίκησιν αὐτῶν ἀσχολεῖται, ἀναφέρει δὲ πολυάριθμα δῶρα, ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἀφιερωνέντα. Εἰς Σαμοθράκην εὐρίσκει ἄστυον ἢ Πτολεμαῖον τὸν Κεραυνὸν φεύγουσα σύζυγος Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου Ἀρσινόη, εἰς τὴν αὐτὴν νῆσον προσφεύγει καὶ δὲ τελευταίων τῶν βασιλέων τῆς Μακεδονίας Περσεύς, ἡττηθεὶς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, αὐτόθι δὲ ἀποσύρεται προσωρινῶς καὶ Πτολεμαῖος δὲ Φιλάδελφος μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀντίοχου ἦταν αὐτοῦ. Ἐν γένει ἡ ἱερὰ νῆσος ἀπέλαυε τότε ἐν μέσῳ τῆς ἐπικρατοῦσης κατὰ πάντα τὸν ἑλληνικὸν κόσμον γενικῆς ἀναστατώσεως ἀληθοῦς θείας ἀνακαυχῆς, παρὰ πᾶν ἀνεξαιρέτως σεβαστῆς, ἐπιτροποῦσης δὲ τοῖς εὐτεβέσι νὰ μεταβαλίνωσιν ἄνθρωποι κατ' ἔτος, μηδένα διατρέχοντες κίνδυνον, δις δὲ μόνον κατὰ τὸ ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου μέχρι τοῦ Αὐγούστου χρονικὸν διάστημα παραδιαθείσης τῆς ἱερᾶς ταύτης ἐκεχειρίας. Τὸ ἔδαρος τῆς Σαμοθράκης ἦν ἄστυον ἀπαράβιαστον, ἀλλὰ ἡ ἐνάσκησης τοῦ δικαίωματος τοῦ ἀσύλου τούτου ἦν αὐστηρῶς κεκανονισμένη ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν, ὡς τοῦτο βλέπομεν ἐν τῷ παραδείγματι τοῦ στρατηγοῦ τοῦ Περσέως Ἀγησάνδρου, ὃν, προσφυγόντα ἐκεῖσε μετὰ τὸν φόνον τοῦ Βυμένου, οἱ ἱερεῖς ὑπέβαλον εἰς λεπτομερῆ ἀνάκρισιν περὶ τῶν περιστασέων, καθ' ἃς ὁ φόνος ἐτελέσθη.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ὡσαύτως ἱστορικὴν περίοδον, τὴν μακεδονικὴν καὶ ἀλεξανδρινήν, ἀνυπολόγητον λαμπρῶς τὰ ἱερὰ κτίρια τῆς νήσου. Τὰ ἑρεῖα αὐτῶν ἐπισταμείως ἐμελετήθησαν ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων κατὰ τὰς ἀνασκαφάς, τὰς διεξαχθείσας ὑπὸ τοῦ Αὑστριακοῦ Conze κατὰ πρῶτον, εἴτα ὑπὸ τῶν Γάλλων Deville καὶ Coquart, καὶ τελευταῖον τῷ 1875 ὑπὸ τῆς Αὑστριακῆς ἀποστολῆς, ἥς ἡγεῖτο ὁ αὐτὸς Conze. Κατὰ τὰς ἀνασκαφάς ταύτας ἀνεκαλύφθησαν τὰ ἔχνη ἐνὸς μόνου κτιρίου ἀρχαιοτέρου τοῦ Φιλίππου τῆς Μακεδονίας καὶ τριῶν ἄλλων ναῶν πλησίον ἀλλήλων κειμένων, πολλῶν δὲ τοῦ πρώτου πολυτελεστέρων καὶ εἰς τοὺς χρόνους

τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀναγομένων. Δύο ὅμως εἶναι τὰ σπουδαιότατα τῶν ἀνακαλυφθέντων οἰκοδομημάτων καὶ τὰ λεπτομερέστερον μελετηθέντα, ἐν μὲν στοργύλῳ σχήματος καὶ ἐσταγασμένον ὡς ὦρειον, χρησίμῳ πῖθανῶς διὰ τὰ μυστικὰ θεάματα, τὰ κατὰ τὰς μνῆσεις, καὶ ἰδρυθὲν ὑπὸ τῆς Ἀρσινόης εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ἀσύλου, ὅπερ οἱ θεοί, ὡς προείπομεν, παρέσχον αὐτῇ, καὶ ἕτερον μέγας δωρικῶν ρυθμοῦ ναός, ὁ λεγόμενος, ὡς ὁ ἐν Ἑλευσίνι, Ἀνάκτορον.

Αἱ πλεῖστα τῶν ἐν Σαμοθράκῃ ἀνακαλυφθεισῶν ἐπιγραφῶν ἀναγόντας ὡσαύτως εἰς τοὺς μακεδονικοὺς ἢ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους, ἐξ αὐτῶν δὲ μανθάνομεν τὰς πολιτείας, αἵτινες ἐπεμπον θεωροὺς κατὰ τὴν ἐτησίαν τῶν θεῶν πανήγυριν, ὡς καὶ τὰς πόλεις, ἐξ ὧν μετέβαινον προσκυνηταί· τοιαῦται λοιπὸν ἦσαν τὸ Δίον ἐν Μακεδονίᾳ, ἡ Θάσος, τὰ Ἀδδῆρα καὶ ἡ Μαρώνεια ἐν Θράκῃ, ἡ Κύζικος, ἡ Ἀβυδος, ἡ Λάρνακος, ἡ Ἐρεσσος καὶ ἡ Κύθη ἐν Μυσίᾳ καὶ Αἰολίᾳ, αἱ Κλαζομεναί, ἡ Τέως, ἡ Κολοφῶν καὶ ἡ Ἐρεσσος ἐν Ἰωνίᾳ, τὰ Ἀλῆα, τὰ Ἀλκαράσσος καὶ ἡ Κεραμεὶς ἐν Πελοποννήσῳ καὶ τὸν Πόντον, ἡ Ἀστυπάλαια. Ἐκ τῶν ἀποτέρω κειμένων χωρῶν μόνον σχεδὸν ἐκ Γόρτυνος τῆς Κρήτης, ἐξ Ἡλίδος καὶ ἐκ Ῥώμης προσήρχοντο προσκυνηταί. Οἱ Ῥωμαῖοι προσκυνηταί εἶναι πολυάριθμοι, λατινιστὴ δὲ χαράσσουσιν τὰς εἰς ἀνάμνησιν τῆς μνήσεως αὐτῶν ἐπιγραφάς. Ἡ Σαμοθράκη θεωρεῖται ὑπ' αὐτῶν ἐθνικὸν ἱερόν, τῶν ἱερῶν τῆς νήσου ἐπιμελὲς καλλιεργησάντων καὶ διατηρησάντων ἐπὶ πολιτικῷ σκοπῷ τὴν πίστιν ὅτι οἱ Penales τῆς Ῥώμης εἶναι οἱ αὐτοὶ τοῖς θεοῖς τῆς Σαμοθράκης, μετενεχθέντες εἰς Τροίαν ὑπὸ τοῦ Δαρδάνου καὶ ἐκείθεν εἰς Ῥώμην ὑπὸ τοῦ Αἰνείου. Ἐκ τούτου σπουδαία πρόσωπα τῆς Ῥώμης προθυμούνται νὰ μνηθῶσι μάλλον τὰ ἐν Σαμοθράκῃ ἢ τὰ ἐν Ἑλευσίνι μυστήρια. Ὁ Μάρκελλος, ὁ πλούσιος δωρησάμενος δῶρα τοῖς ἱεροῖς τῆς Σαμοθράκης, καὶ ὁ Κικέρων αὐτὸς καταλέγονται ἐν τοῖς μεμνημένοις. Ὁ Βοκωνίος κατὰ τὴν ἐκπατρίεα τοῦ Λουκούλου ἐναντίον τοῦ Μιθριδάτου ἀνέκοψε τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐν Σαμοθράκῃ, ἵνα παραστῇ εἰς τὴν μεγάλην ἐτήσιον ἑορτὴν καὶ μετὰ τὴν τῶν μυστηρίων, βραδύτης, ἥτις παρέσχε τῷ βασιλεῖ τοῦ Πόντου τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον νὰ διαφύγῃ. Κατὰ τὸ 18 μ. Χ. ὁ Γερμανικὸς

ὡσαύτως ἀπεφάτισε νὰ μνηθῇ τὰ μυστήρια, ἀλλ' ἐναντίοι ἄνθρωποι δὲν ἐπέτρεψαν αὐτῷ νὰ προσομισηθῇ εἰς τὴν νῆσον. Ἐπ' αὐτῶν εἴτι τῶν χρόνων τοῦ Λιβανίου, κατὰ τὸν τέταρτον δηλ. αἰῶνα μ. Χ. τὰ μυστήρια τῆς Σαμοθράκης ἐξηκολοῦθον κανονικῶς τελούμενα.

Αἱ περὶ αὐτῶν τῶν μυστηρίων πληροφορίες ἡμῶν δὲν εἶναι πολλαί. Τῶν μυστηρίων προήδρευε πολυάριθμος ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία, ἥς ἡγεῖτο ὁ Βασίλειος, ὡς ὁ πρόεδρος τοῦ ἱερατικοῦ συμβουλίου ἐλέγετο, ἀναφερόμενος ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς καὶ ὡς πρῶτος τῆς νήσου δικαστής, ὁ αὐτὸς δὲ πῖθανῶς πρὸς τὸν Ἱεροφάντην. Ὡς ἐν πᾶσι τοῖς μυστηρίοις, τῆς μνήσεως προηγείτο ἡ ἐκτέλεσις σπουδαίων καθαρτικῶν διατυπώσεων, ἃς διεξήγεν εἰδικὸς ἱερεὺς, Κόης ἢ Κοίης καλούμενος, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ὁποῦ ἀποδίδεται ἡ σημασίς τοῦ καθαριστοῦ. Οὗτος ὑπέβαλλε τοὺς ὑποψηφίους εἰς ἀληθῆ ἐξομολόγησιν καὶ ἀπήγει παρ' αὐτῶν τὴν ἀποκάλυψιν πάντων αὐτῶν τῶν ἀμαρτημάτων. Ὁ Πλούταρχος ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασι νῆσος ἀναφέρει ὅτι ἡ ἀποκάλυψις ἐμελετοῦτο τοῦ εἰρηκόμου ἱερέως καὶ διετάρχη νὰ ἐξομολογήθῃ τὸ μέγιστον τῶν ἀμαρτημάτων, «Σὺ ἢ οἱ θεοὶ ἀπαιτοῦσι τοῦτο;» ἡρώτησεν ὁ Λακεδαιμόνιος στρατηγός. «Οἱ θεοὶ» ἀπεκρίθη ὁ ἱερεὺς. «Ἀποχώρητον λοιπόν, ἀντίπεν ὁ πονηρὸς Λύσανδρος, θὰ ὁμολογήσω τοῦτο τοῖς θεοῖς, ἂν με ἐρωτήσωσιν». Ὁ δὲ Ἀνταλκίδας ἐν τῇ αὐτῇ περιστάσει ἠρέκασθαι νὰ εἴπῃ: «Οἱ θεοὶ γινώσκουσι τοῦτο». Καὶ περὶ αὐτῶν τούτων μάλιστα τῶν Καθερίων λέγεται ὅτι διεξήγαγον καθαρμούς, ἀναλόγους πρὸς τοὺς ἐν τοῖς μυστηρίοις αὐτῶν διεξαγομένους, ἐξαλείψαντες κατὰ τὴν μῦθον ἀπὸ τοῦ Δαρδάνου τὴν κηλῖδα ἀμαρτήματος. Κατ' ἄλλον μῦθον, παρασχόντα πῖθανῶς τὸ θέμα μίμου τινὸς τοῦ Σώφρονος, Ἀγγελοῦ, ἡ θυγάτηρ τοῦ Διδος καὶ τῆς Ἥρας, ὑπεξήρσε παρὰ τῆς μητρὸς καὶ ἐδωρήσατο τῇ Εὐρώπῃ τὸ μῦρον, οὗ χρῆσιν ἐποίητο κατὰ τὴν κόμμωσιν αὐτῆς, ἐξ οὗ κατὰ τὸν μῦθον τὸ ἄκρως λευκὸν χρῶμα τῆς ἐπιδερμίδος τῶν κατοίκων τῆς φερωνύμου ἡπείρου· φοβούμενη ὅμως εἴτα τὴν ὀργὴν τῆς Ἥρας, προσέφυγε κατὰ πρῶτον εἰς τὸν οἶκον νεωστὶ τεκούσης γυναικός, εἴτα δὲ εἰς νεκρῶσιν τινὰ πομπήν. Τότε ὁ Ζεὺς ἐνετείλατο τοῖς Καθερίοις νὰ ὁδηγήσωσιν αὐτὴν εἰς τὰς

ὄχθας τοῦ Ἀχέροντος πρὸς καθαρμόν, ἐκεῖ δὲ κατέστη Ἑκάτη.

Ἐν τοῖς μυστηρίοις τῆς Σαμοθράκης, ὡς οὐδ' ἐν τοῖς Ἑλευσινίοις, δὲν ὑπῆρχε κατήχησις, οὐδὲ δογματικὴ διδασκαλία. Τὸ πᾶν συνίστατο εἰς συνολὸν τι θεσμὸν, ὑπὸ δεισιδαίμονος σεβασμοῦ περιβαλλομένων, ἀποκρυπτομένων δὲ ἀπὸ τῶν βεβήλων δι' ἀπορρήτου καὶ αὐστηροτάτου νόμου, εἰς τελετὰς καὶ ἱερὰ θεάματα, συνοδουόμενα ὑπὸ αἰνιγματωδῶν ἐκφράσεων (δρῶμενα καὶ λεγόμενα), ἐξ ὧν ἡ εὐφύια τοῦ μύστου ἔδει νὰ ἐξαγάγῃ τὴν κατάλληλον ἔννοιαν. Κατὰ τὰς τελετὰς δὲ ταύτας καὶ τὰ θεάματα ἀπηγγέλλοντο καὶ τὰ ἀληθῆ τῶν θεῶν τῶν μυστηρίων ὀνόματα, ἄγνωστα καὶ ἀπόκρυφα τοῖς κοινοῖς τῶν ἀνθρώπων.

Ἰσα τοῖς ἀνδράσι καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία ἠδύναντο νὰ μυηθῶσι τὰ τῆς Σαμοθράκης μυστήρια, ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν ὅμως μανθάνομεν ὅτι ὑπῆρχον δύο τάξεις μυστῶν, ἀνταποκρινόμεναι προδήλως εἰς δύο ἀλληλοδιαδόχους τῆς μνήσεως βαθμούς, πρῶτον οἱ ἀπλοὶ μύσταί, εἴτα δ' οἱ καλούμενοι μύσταί ἐύσεβες, ἀνταποκρινόμενοι πρὸς τοὺς ἐπὶ ὁπίας τῆς Ἑλευσίνος καὶ τοὺς πρωτομύστας τῆς Ἀνδανίας, μόναι δ' οὗτοι μετέχοντες τῶν μυστηριωδεστάτων τελετῶν, τῶν ἀναλογουσῶν πρὸς τὰς ἐν τοῖς Ἑλευσινίοις.

Τὰ ἐμβλήματα τῶν μυστῶν τῆς Σαμοθράκης ἦσαν ὁ ἐκ κλάδου ἐλαίας στέφανος καὶ ταινία τις ἐκ πορφυράς, δι' ἧς περιδεόντο τὴν κεφαλὴν δίκην κρηδέμενου· ἐπιστεύετο δὲ ὅτι τὸ κόσμημα τοῦτο ἐκείνητον τὴν ἀρετὴν νὰ σώζῃ τοὺς νεμνημένους ἀπὸ παντός, καὶ τοῦ μεγίστου κινδύνου. Ὁ Ἀγαμέμνων, ἐμφανισθεὶς πρὸ τῶν στασιασάντων στρατιωτῶν αὐτοῦ περιδεόμενος τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς ταινίας τῆς Σαμοθράκης, ἐν ἀκαρεῖ καταπαύει τὴν στάσιν. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν ναυαγίᾳ σώζεται διὰ θαύματος ἐκ βεβαίου ἐν τῇ μανιώδῃ θαλάσῃ θανάτου, διότι ἦν περιεσπόμενος τὴν ὀσφύν διὰ τῆς θαυματουργοῦ ταύτης ταινίας.

Ὅντως τὸ κυριώτατον προνόμιον, ὅπερ ἡ ἐν Σαμοθράκῃ μύστις παρείχε καὶ ὅπερ τὰ μάλα περιπόθητον ταύτην καθίστη, ἦν τὸ δικαίωμα, οὐ οἱ γνόντες ἤδη τὰ ἀληθῆ ὀνόματα τῶν Καθερίων ἀπέλαυον, τοῦ ἀπειθύνειν τοῖς θεοῖς τούτοις θνομαστικὴν καὶ

παντοδύναμον ἐπικλήσιν, βεβαίαν ἐπάγουσαν τοῖς δεομένοις τὴν ἐν κινδύνῳ θεῖαν ἐπικουρίαν. Ἦν δ' ἡ ἐπικουρία αὕτη ἄμεσος καὶ τελεστήριος ἐν παντὶ μὲν κινδύνῳ, μάλιστα δὲ ἐν θαλασσίῳ, ὅτε ἐπικρατούσης τῆς ἰδέας ὅτι τὰ τῶν Διοσκουρῶν πυρὰ εἶναι ἐμφάνισις τῶν Καθεύρων, ἰδέα ναυτική, ἐπαγαγούσα καὶ τὴν παρ' Ἀθηναίων μνημονευομένην ἀφιέρωσιν τοῖς θεοῖς τούτοις τῶν ἰχθύων, τῶν καλουμένων πομπίλων.

Ἀλλὰ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης ἀποδίδωσι τοῖς μυστηρίοις τῆς Σαμοθράκης τὴν ἰδιότητα τοῦ βελτίονα καθιστάται τοὺς μεμνημένους, μόνῃ δὲ ἡ ἐν κινδύνῳ ὕλική τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου προστασία δὲν ἀποτελεῖ βελτίωσιν αὐτοῦ· οὐκ ἀπιθάνως ἄρα ὁ F. Lenormant εἰκάζει ὅτι ἄλλαι παρεῖχοντο ἐλπίδες τοῖς μεμνημένοις, λόγου αὐτοῖς γινομένου περὶ μετὰ θάνατον ζωῆς, ὅτι δ' οὗτοι, μυσούμενοι τὰ μυστήρια καὶ μετέχοντες αὐτῶν, ἀπεκόμιζον τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐξιστάσιν ἑαυτοῖς εὐδαίμονα ἐν τῇ ἄλλῃ ζωῇ βίον. Ὁ μῦθος τοῦλάχιστον τῆς Ἀγγέλου, περὶ οὗ προηγουμένως εἵπομεν, συνάπτει τοὺς καθευρικούς τῆς Σαμοθράκης θεοὺς τῷ τοῦ Πλούτωνος βασιλείῳ καὶ ταῖς ὑποχρονίσις θεότησιν. Ἄλλως, σιγῶντων περὶ τοῦ ζητήματος τούτου τῶν συγγραφέων, προσφεύγομεν εἰς τὴν μαρτυρίαν τῶν μνημείων.

Ἐπὶ τινος τῶν ἀγγείων τῆς συλλογῆς τοῦ δουκὸς de Blacas ὑπάρχει εἰκὼν, διάσημος παρὰ τοῖς ἀρχαιολόγοις καταστήσασα τὸ κεραμογραφικὸν ἐκεῖνο μνημεῖον, παριστάσα δὲ σκηνὰς τοῦ Ἄδου, ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν τοῦ ὀρφισμοῦ σχεδιασθείσας καὶ αἵτινες, μυστικὸν προδήλως φέρουσαι χαρακτῆρα, μετὰ πολλῆς πιθανότητος ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων σχετίζονται πρὸς τὰ μυστήρια τῆς Σαμοθράκης. Τοῦ μνημείου τούτου καὶ προηγουμένως ἐποίησάμεθα μνείαν, ὡς παρέχοντος ἡμῖν τὰς καθευρικές θεότητας ὑπὸ ἑλληνικὴν μορφήν.

Ἐν τῷ κέντρῳ παρίσταται μέγα δένδρον, οὗ αἱ ρίζαι εἰσὶ βεβυθισμέναι ἐν τῷ Ἄδῃ, οἱ δὲ κλάδοι ἐκτείνονται πρὸς τὰς ἄνω ἐκτάσεις, ἐνθα ὑπάρχουσιν αἱ τῶν καθευρικών μυστηρίων θεότητες Ἀζιόκερα, Ἀζιόκερσος καὶ Κάσιμος, παριστάμεναι, ὡς προεῖπομεν, ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς Ἀφροδίτης, ἣν συνοδεύει ὁ Ἔρως, τοῦ Πανὸς καὶ τοῦ Ἑρμοῦ. Κατὰ τοὺς ἀρχαιολόγους τὸ δένδρον, τὸ μέσον τῆς σκηνῆς κατέχον καὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν Ἄ-

δην παριστάν, εἶναι τὸ δένδρον τοῦ ξόσμου, ὅπερ οὕτω μέγα πρόσωπον διαδραματίζει ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις μύθοις πάντων τῶν κλάδων τῆς ἀριανῆς φιλῆς, δένδρον, οὗ τοὺς μὲν κλάδους ἀποτελοῦσι τὰ νέφη τοῦ οὐρανοῦ, τὸν δὲ καρπὸν τὸ πῦρ τοῦ κεραυνοῦ. Κάτω δ' ἰθυοαλλικῶς ἐρμῆς ἀγενοῖται νινὸς θεοῦ, τῷ μυστικῷ καὶ ἐπιταφίῳ μύθῳ ἐστειμένους, ἐκπροσωπεῖ τὰς ὑποχρονίους χώρας, διότι εὐχερῶς ἐν αὐτῷ ἀναγνωρίζεται ὁ Διόνυσος-Ἄδης, ὁ αὐτὸς τῷ Ἀζιόκερτῳ τῶν μυστηρίων. Δεξιᾷ τοῦ δένδρου καὶ τοῦ ἔρμου φαίνεται ὁ Ὀρφεύς, ὃς ἐνταῦθα ἐκτελεῖ τὴν ἐν τῷ κατ' ἐξοχὴν μυσταγωγίῳ, ὡς διδάσκαλος δὲ τῆς φερωνύμου αἰρέσεως δυνάμενος ἀρμοδιώτερον ἢ ἄλλου νὰ κατέχῃ θέσιν ἐν Σαμοθράκῃ. Τῇ μὲν εὐωνύμῳ ἐπέχει δι' ἀλύσεως τὸν Κέρδερον τρικέφαλον, ἔτοιμον νὰ ἐφορμήσῃ, τῇ δεξιᾷ δὲ προτρέπει τὴν κιθάραν αὐτοῦ ἐφίθῃ τινί, δὲ ἐκ τοῦ ἐτέρου μέρους τοῦ δένδρου καὶ τοῦ ἔρμου τείνει τὴν χεῖρα, ἵνα λάβῃ αὐτήν. Ὁ ἔρως οὗτος εἶναι ὁ μεμνημένος, ὃν ὁ Ὀρφεύς ὑποδέχεται ἐν τῇ ἄλλῃ ζωῇ· γέρων δέ τις, πατὴρ ἢ παιδωγός, συνοδεύει τὸν νεανίαν καὶ αἰνῶτα συνιστάσκειν τὴν ὁμιλίαν αὐτοῦ. Ἐκτείνοντες τὸν Ὀρφεὺς ὑπάρχει ἡ ἑρμυδική, καθήμενὴ ἐπὶ πέτρας ὑπὸ δένδρῳ, ὅπερ πιθανῶς δείκνυσιν τὸ ἱερὸν ἄλσος τῆς Περσεφόνης, τὴν κατοικίαν τῶν μετηλαχόντων, στρέφουσα δὲ τὴν κεφαλὴν, ἵνα ἴδῃ τὴν σκηνὴν τῆς ὑποδοχῆς τοῦ νεανίου. Ὁ τῆς εἰκόνης ταύτης ταχυντὴς ἐνεπνεύσθη πιθανώτατα ἐξ ἐπεισοδίου τῆς μυστικῆς εἰκόνης τοῦ Ἄδου, ἣν ὁ Πολύγνωτος εἰργάσατο ἐν τῇ λέσχῃ τῶν Δελφῶν καὶ ἣς ὁ Πausanias (I', λ', 3—5) ποιεῖται μνείαν. Ἐν τῇ εἰκόνι ἐκείνῃ παρίστατο ὁ Ὀρφεύς, ἑλληνικὴν περιβεβλημένος στολήν, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ ἀγγείου, καθήμενος δὲ ὑπὸ ἰτέαν τοῦ ἄλσους τῆς Περσεφόνης καὶ τῇ μὲν δεξιᾷ κιθαρίζων, τῇ δ' εὐωνύμῳ τῶν κλάδων τοῦ δένδρου ἀπτόμενος. Ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἰτέας κατὰ τὸ ἀντίθετον μέρος ἐφηρείετο ἔρως, μετ' ἄκρας προσοχῆς ἀκροώμενος τῶν ἁσμάτων τοῦ αἰδοῦ, ὀριζόμενος δὲ διὰ τοῦ ὀνόματος Πρὸ μέρει δ' ὡν, ὀνόματος ἀλληγορικοῦ, ἀνυπάρχοντος ἐν τοῖς γνωστοῖς μύθοις, πιθανῶς δὲ σημαίνοντος τύπον τινὰ μεμνημένου.

Ὅπως ἰδιάζουσα ἐν Σαμοθράκῃ λεπτομέρεια, ὑπὸ τῶν ἐπιγραφῶν ἀνακαλυπτομένη, εἶναι ὅτι αἱ μῆτρες δὲν διεξήγοντο ἀπαξ μό-

νον τοῦ ἔτους, ὡς ἐν Ἐλευσίνῃ, καὶ ἐν μεγάλῃ μόνον καὶ πανδήμῳ τελεσεῖ τῶν μυστηρίων. Τὰ πρόσωπα, ἅτινα ἀφίερωσαν ἐπιγραφὰς εἰς μνημόσυον τῆς μνήσεως αὐτῶν, μάλιστα δ' οἱ Ῥωμαῖοι, ἐμερίμνησαν ν' ἀναφέρωσι καὶ τὴν χρονολογίαν τῆς πράξεως· ἐντεῦθεν λοιπὸν μανθάνομεν ὅτι ἐγίνοντο δεκτοὶ ὥς τε ἅπλοῖ μύσται καὶ ὡς μύσται εὐσεβεῖς κατὰ πάντα μῆνα τοῦ ἔτους, ἀπὸ τοῦ μαΐου τοῦ σепτεμβρίου, ἔξ οὗ συμπεραίνεται ὅτι ἡ ἐν Σαμοθράκῃ μῆστις δὲν ἀπῆλθε οὕτω μακρὰς τελετὰς, ὡς ἡ ἐν Ἐλευσίνῃ. Οὐχ ἦττον ὑπῆρχε πάντοτε ἡ μεγάλη ἐτήσιος ἑορτή, μετ' ἐκτάκτου λαμπρότητος ἐν μεγίστῃ συρροῇ προσκυνητῶν τελομένη καὶ τῇ ὁποίᾳ ἀπεδίδετο χαρακτηριστὴ ἀγιότητος μείζονος ἢ κατὰ τὰς μῆτεις, τὰς διεξαγομένης κατὰ τὸ λοιπὸν τοῦ ἔτους. Ἐτελεῖτο δ' ἡ μεγάλη αὕτη τῆς Σαμοθράκης πανηγυρίς, καθ' ἣν καὶ αἱ θεωρίαι ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν πόλεων ἐπέμποντο, κατὰ τὰς θερμότερας ἡμέρας τοῦ θέρους, κατὰ τὸ ἄλσος τοῦ ἰουλλίου ἢ τὰς ἀρχὰς αὐγούστου. Ἐνοπλοὶ ὀρχήσεις, ἀνάλογοι πρὸς τὰς τῶν ἑλλήνων καὶ Κουρδῶν ἐγέρσεις, ἀναμνησκόμενοι τὴν ἐν Φρυγίᾳ λατρείαν, αἱ δὲ θρησκευτικαὶ λειτουργίαι, οἱ τοὺς πυρρῆχίους τούτους ὑπὸ τὸν ἥχον τοῦ αὐλοῦ καὶ τοῦ τυμπάνου διεξάγοντες, ἐκαλοῦντο Σάοι, οὗς οἱ Ῥωμαῖοι ὡς τοὺς προγόνους τῶν παρ' αὐτοῖς Σαλίων (Salii) εὐεώρουν.

Ἐν Σαμοθράκῃ ὑπῆρχε πρὸς τούτοις καὶ μαντεῖον τῶν θεῶν Καθεύρων, τὴν συμβουλὴν τοῦ ὁποίου καὶ αὐτὸς ὁ Λύσανδρος, ὅτε τὰ μυστήρια ἐμυθήθη, ἀπεκατέστατο.

ΣΑΜΟΛΑΣ, ἐξ Ἀρχαίας, εἰς τῶν τριῶν πρεσβυτέρων, οἵτινες ἀπεστάλησαν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Κύρον Ἑλλήνων ἐκ Κοτυωρῶν εἰς Σινώπην τῷ 400 π. Χ. πρὸς εὔρεσιν πλοίων διὰ τὴν μεταγωγὴν τοῦ στρατοῦ εἰς Ἡράκλειαν. Μετ' οὗ πολὺ, τῶν Ἑλλήνων ἐν Κάλπῃ διατριβόντων, ὁ Σαμόλας ἀναφαίνεται διοικῶν ἀπόσπασμα ἐσδρείας κατὰ τὴν ἐπιτυχὴ μάχην πρὸς τοὺς συμμάχους στρατοὺς τῶν Βιθυνῶν καὶ τοῦ Φαρναβάζου.

ΣΑΜΟΛΑΣ. Ἐξ Ἀρχαίας καταγόμενος, ν εἰς τῶν ἀνδριαντοποιῶν, οἵτινες κατεκύευσαν τὰς ὀρεχκαλκίνους μορφάς, τὰς ποίας ὁ λαὸς τῆς Τεγέας ἀφίερωσεν ἐν εἴδει ἱναθημάτων εἰς Δελφούς ἐκ τῶν λαφύρων, (TOMOS Z').

ἅτινα ἐλήφθησαν ἐν πολέμῳ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων περὶ τὸ 400 π. Χ. ὡς ἀποδείκνυται τοῦτο ἐκ τῶν χρονολογιῶν ἐτέρων καλλιτεχνῶν, οἵτινες κατεσκεύασαν ἕτερα τμήματα τοῦ συμπλέγματος τούτου. Οἱ ὑπὸ τοῦ Σαμόλα κατασκευασθέντες ἀνδριάντες ἦσαν οἱ τοῦ Τριφυλοῦ καὶ τοῦ Ἀζῆνος.

ΣΑΜΟΣ ἢ ΣΑΜΙΑ, πόλις ἀρχαία ἐν Τριφυλίᾳ μεταξὺ τοῦ Ἀνίγρου ποταμοῦ καὶ τῆς Ὀλυμπίας, κειμένη ἐπὶ τόπου ὕψηλῳ, Σαμικοῦ καλουμένου, ἐφ' οὗ καὶ φρούριον. Παρὰ τὴν θάλασσαν ὑπῆρχε ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ ἄλσος Ποσειδίου καὶ παρ' αὐτὴν ἐξετείνετο πεδιάς, Σαμικὴ καλουμένη. Ἐν τῷ Σαμικῷ ἦν σπήλαιον Νυμφῶν Ἀνιγρίδων. Ὁ Αἰτωλὸς Πολυσπέρχων μετεχειρίσθη τὸ Σαμικὸν ὡς ἐπιτείχισμα κατὰ τῶν Ἀρκάδων. Κάτωθεν τῆς πόλεως ἔκειντο αἱ πέτραι Ἀχαιαί, ἀποτετμημέναι ἐκ τοῦ ὄρους, ἐξ οὗ ἐπήγαγεν ὁ ποταμὸς Ἰακρόν. Ὀνομάσθη Σάμος διὰ τὸ ὕψος τῆς θέσεως, διότι σάμους ἐκαλοῦν τὰ ὕψη.

ΣΑΜΟΣ, διάσημος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀρχιπελάγους νήσος, μετὰ 43,901 κατοίκων, αὐτόνομον μὲν νῦν ἀποτελοῦσα ἡγεμονίαν, σπουδαῖον δὲ διαδραματίσασα πρόσωπον καθ' ὅλας τὰς περιόδους τῆς ἑλληνικῆς ιστορίας. Τὰ κατ' αὐτὴν ὑπάγομεν ὑπὸ τρία γενικά κεφάλαια, α') Γεωγραφίαν, β') Ἐνεστώσαν κατάστασιν, γ') Ἱστορίαν.

α'. Γεωγραφία.

1. Γεωγραφικὴ θέσις. Ἡ Σάμος, περιλαμβανομένη εἰς τὸ σύμπλεγμα τῶν Ἀνατολικῶν Σποράδων, ἐκτείνεται μεταξὺ τῆς 260 36' 50" καὶ 270 5' 40" Α μήκ. καὶ μεταξὺ τῆς 370 39' 45" καὶ 370 50" Β πλάτ., ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ Γρενοβικοῦ καὶ κεῖται πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ Ἰακρίου πελάγους, ἔχουσα πρὸς Α μὲν τὴν Νέαν Ἐφέσον (Κουσάδασι), πρὸς Β δὲ τὸν Κολοφῶνα (Σιατζίκ) καὶ τὴν Χίον, πρὸς Δ τὰς Κορσῖας ἢ Κορασσῖας νήσους (Φούρρους) καὶ ἀπωτέρω τὴν Ἰακρίαν καὶ πρὸς Ν τὴν Πάτμον, Λέρον κλπ. Ἀπέχει τῆς μὲν Νέας Ἐφέσου ἀπὸ ἀκρωτηρίου εἰς ἀκρωτήριο 9 ὡς ἔγγιστα μίλια, τοῦ δὲ Κολοφῶνος 14, τῆς Χίου 35, τῆς Ἰακρίας 9, τῆς Πάτμου 18, μεταξὺ δὲ τοῦ ἀνατολικοῦ αὐτῆς ἄκρου Ποσειδίου (Γρηῆς Ποδιά) καὶ τοῦ τῆς Μυκάλης Τρωγυλίου (Κάθος Παναγιῆς) ὑπάρχει ὁ τῶν ἀρχαίων Ἐπισταδίου πορθμός (Ντάρ-μπογάς).

2. Μέγεθος. Ἡ νῆσος, σχῆμα δρυὸς φύλλου σχεδὸν ἔχουσα καὶ κατὰ μῆκος μὲν ἀπ' Α' πρὸς Δ' ἐκτεινομένη, κατὰ πλάτος δὲ ἀπὸ Β' πρὸς Ν', ἔχει μῆκος μὲν 30' καὶ 30'', πλάτος δὲ 11' καὶ 15'', ἥτοι μέγιστον μῆκος ἀπὸ Καλαμπαχτασίου μέχρι Δομοῦζ-μπουρνὸς 25 μιλίων, μέγιστον δὲ πλάτος ἀπὸ Τηγανίου μέχρι Καρλοβάσιων μιλίων 11. Περιφέρειαν ἡ Σάμος ἔχει 75 ναυτικῶν μιλίων, ἥτοι 24 ὥρων καὶ 10', οὐσαν μετὰ κατακολισμῶν μὲν ὑπὲρ τὰς 260,000 πήχεων, ἄνευ δὲ κατακολισμῶν 160,000.

3. Νησιδὲς Σάμου. Αἱ μᾶλλον ἄξιαι λόγου παρὰ τὴν Σάμον νησιδὲς εἶναι: πρὸς τὸ ΒΑ αὐτῆς ἀριστερῇ τῷ εἰσιόντι εἰς τὸν λιμένα Βαθέος αἱ παρὰ Πλινίῳ ἀπαντῶσαι Ρυπαρά, Νυμφαία καὶ Ἀχιλλεΐα, κατὰ τοὺς προγενεστέρους μὲν χρόνους καλούμεναι Πηλοῦ Νησία, νῦν δὲ Νησιὰ τοῦ Κότζικα ἀπὸ 150 περίπου ἐτῶν καλούμεναι ἐκ τῆς παρακειμένης ἐπὶ τῆς Σάμου μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τοῦ Κότζικα, ὀνομαζομένης δὲ εἰδικώτερον Πρασονῆσι, Δασκηνῆσι, Διαπόρι καὶ Μακρονῆσι ἢ Ἀγία Παρασκευή, ἀπὸ τῶν κατὰ τὸ Κασσανδρινόν πελάγος νησίδων, ὡς καὶ τῆς Ἰθάκης (καὶ αὐτὴν βεβαίως πρὸς Ν' τῆς Σάμου νησὶς ἢ Γαῖδουρονῆσι) καὶ ἐξῆς αἱ Νάα (ἢ Νάξος) καὶ Ἡ Ναρθηκίδες, ὧν ἀξιολογώτερά ἐστι ἡ Δειψός, Δειψὸν ἢ Ληψία καὶ ὁ Ναρξίσι ἢ Ἀρξίσι. Πρὸς τὴν νοτιοδυτικὴν ἄκραν κεῖται ἡ Σαμιοπούλα, ὑπὸ τινων θεωρουμένη ὡς ἡ Τραγία, παρ' ἣ συνεκροτήθη πεισματώδης Ἀθηναίων καὶ Σαμίων ναυμαχία, καὶ ἐπὶ τέλους αἱ Κορασίαι ἢ Φοῦρνοι (Ἅγιος Μηνᾶς, Κρουσσοὶ μετ' ἀρχαίων ἐρειπίων, Θήμενα, Μακρονῆσι καὶ Ἀνθρωποφάγοι).

4. Ἡ Σάμος χερσόνησος. Ὑπάρχουσιν οἱ πιστεύοντες, εἰκάζοντες τοῦτο ἐκ τῆς μεγίστης προσεγγίσεως τῆς νήσου πρὸς τὴν ἡπειρον καὶ τῆς ταυτότητος διαφορῶν φυσικῶν ἀντικειμένων ἐπὶ τῆς γῆς ἀμφοτέρων, ὅτι ἡ Σάμος ἦν ποτε ἡνωμένη τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι δὲ ἡφαίστειός τις ἔκρηξεν ἢ σεισμὸς σφοδρὸς ἀπέσπασεν αὐτήν. Ἡ εἰκασία αὕτη, ἐνισχυομένη καὶ ὑπὸ πολλῶν ἄλλων ἀναλόγων φυσικῶν φαινομένων, προσεπικυρουμένη δὲ καὶ ὑπὸ τῆς ὕψους τῆς πρὸς τὴν ἡπειρον πλευρᾶς τῆς νήσου, πολλὴν ἔχει τὴν πιθανότητα. Ἄλλως τε ἱστορικῶς γνωστὸν τυγχάνει ὅτι τὸ πάλαι συνεχεῖς καὶ οὕτω συνήθεις σεισμοὶ

ἀνέσειον τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὥστε ὅτε ἐκτίζετο ὁ ἐν Ἐρέσῳ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, διάφορα ἐλήφθησαν προφυλακτικὰ μέτρα πρὸς συνοχὴν τοῦ κλονιζομένου ἐδάφους. Ἀφ' ἐτέρου καὶ ὑπὸ τὸν μυθολογικὸν πέπλον κεκαλυμμένας εὐρίσκομεν σχετικὰ μαρτυρίας. Ὁ μῦθος π. χ. τοῦ Ἡρακλεῖδος περὶ τῶν Ναϊάδων καὶ ὁ τοῦ Πλουτάρχου περὶ τῆς πρὸς Διόνυσον μάχης τῶν Ἀμαζόνων κατ' ἀκολουθίαν τῆς ὁποίας ἐρράγη ἐν ὄρει μέγα τι καὶ διάτηρον φεγγαμένον αὐτῶν, κλ. εὐλόγως δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσι δι' ἡφαιστείων ἐκρήξεων. Τὸ τρανώτατον τοῦ προματός τεκμήριον εἶναι ὁ σχηματισμὸς τ' ὁρέων τῆς νήσου, μάλιστα δὲ τοῦ Σεϊτάν, διωγώτος ἄνωθεν ἕως κάτω.

5. Ὁρεογραφία. Τὰ ὄρη τῆς Σάμιν κυρίως ἀποτελοῦσι σειράν, ἐκτεινομένην δι' ὅλης τῆς νήσου ἀπ' Α' πρὸς Δ', ἀλλὰ διακδομένην εἰς αὐθιπόστατα σχεδὸν ὄρη. Κυριώτερον δὲ δύο κυρίως ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς νήσου, ὁ Ἀμπελός, ποιεὺς ἀπομεινῶν Ἰωνοῦ καὶ Ἀρρινῆν, καὶ ὁ Κερκετεύς, ὁ ὡς ἀποδοξότερον τοῦ Ἀμπελοῦ ὄρος ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς ἀρκτοῦς εἰς τὴν νότον. Ἐνδοξον δὲ καὶ τὸ ἐν αὐτῇ ὄρει εἶναι τὸ εἶδος τοῦ Ἀμπελοῦ, καὶ ὁ μὲν τοῦ Πλουτάρχου προστίθεται ὅτι καὶ τὸ Ἀσσωρδὸν δὲ ὑπὸ Στεφάνῳ Βυζαντίου. Ἡ ἀρχὴ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀμπελοῦ ἀμφισβητεῖται, πιθανῶς φαίνεται ἡ γνώμη, καθ' ἣν ἐκλήθη ἐκ ἔκπαλας ἐπ' αὐτοῦ πολυαρίθμων ἀμπελῶν καὶ σήμερον ἔτι καλύπτεται, παρὰ τὰς ὠραιότερας σταφυλὰς καὶ τὸν πεφημνον τῆς νήσου ἀνθοσμῖαν οἶνον. Ὁ Ἀμάρχεται ἀπὸ τῶν χωρίων Κοντακαίικα Φοῦρων, πρὸς Α' δ' ἐκτ' ἰσόμενος, διαιρεῖ δὸν κατὰ μῆκος τὴν νήσον, περισσότερον πλάτος καταλείπων πρὸς Ν', ὀλιγώτερον δὲ τὸ ΒΑ. Ἐχὼν ὕψος 3,738 ἀγγλ. ποδ. τείνει πρὸς Β' καὶ πρὸς Α' τέσσαρας βραχὲς ἐκτεινομένους πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ λήγοντας εἰς ἰσάριθμα ἀκρωτήρια. Πικαιρόμενος ὁ Ἀμπελός, ἐξικνεῖται εἰς μέγιστον αὐτοῦ ὕψος, τρέπεται δὲ εἰς πρὸς Ν' καὶ καταλήγει εἰς τὸ δμῶνυμον τήριον. Κορυφὰς χθαμαλωτέρας ἔχει τὸ στρί, τὸν Μπουρνὸν ὑπὲρ τὴν κόμην Σπαθαρέων, τὰ Σόπελα κατὰ τὸν Παγὺ τὸ Καρβοῦνι ὡς μέρος τοῦ πρὸς Α' τοῦ Ἀμπελοῦ, τὸ Δομοῦζ-μπουρ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ